

Den grønne byen

«Det må bli mulig å puste inn skogsluft i byen», postulerte den østerrikske kunstneren og arkitekten Friedensreich Hundertwasser. Det merkelige Hundertwasserhaus i Wien fra 1958, som pryder forsiden av dette nummeret, representerer hans kamp for en mer naturlig og økologisk arkitektur, og er dessuten et opprør mot de «rette linjers tyranni». Blant annet har huset «tre-beboere», trær som vokser ut av folks vinduer i samboerskap med byggets menneskelige innbyggere.

Selv om Hundertwassers arkitektur nok er for spesiell til å kunne bli en modell for miljøvennlige byer, er det likevel lett å la seg begeistre av hans kamp for trær på taket. Grønne takhager – og også grønne husvegger – er viktige elementer i grønn byutvikling mange steder i utlandet, både som klimaregulering og til dyrking av nyttevekster og pryddplanter. Og vi i Norge tar vi etter – for eksempel skal 50 prosent av takarealene til Barcode-bebyggelsen i Bjørvika være «grønne», ifølge planene.

Heldigvis er det i de fleste norske byer, hovedstaden inkludert, til en viss grad mulig «å puste inn skogsluft» uten å måtte plante trær på takene. Det skyldes først og fremst vår geografi og lave befolkningstetthet. Bare i Oslo er det 25.000 mål parker og friområder. I tillegg har vi Oslomarka som omkranser byen og dekker et samlet areal på 1700 km². Og takket være fremsynte planleggere og politikere som tidlig så behovet for å sikre befolkningen grønne rekreasjons- og friluftsområder, har byen et omfattende nett av turveier som forbinder boligområder med lokale grøntområder og med Marka.

I forhold til klima og miljø har byene en tvetydig rolle. På den ene siden bidrar konsentrasjonen av mennesker og aktiviteter til at miljøproblemer gjerne er størst i byene. På den andre siden sparer tett bystruktur og urbane levemåter arealer og energi og muliggjør kortere og miljøvennlige reiser. Det såkalte økologiske fotavtrykket er da også lavere per innbygger i byene enn i mer spredtbygde strøk.

Likevel har vi som mål at byene skal bli «grønnere», både bokstavelig talt og i en bredere økologisk forstand. Den største utfordring blir å redusere biltrafikken, og dermed også klimagassutslippene, og samtidig håndtere den sterke befolkningsveksten som byene ventes å få framover. Veksten vil jo skape et økende byggebehov som vil legge press på arealene.

En viktig arena for bærekraftig byutvikling er «Framtidens byer», samarbeidet mellom staten og de største byene våre (PLAN 1/2009 og 1/2011). Hovedstrategien her er forfetting. Hvis vi bygger tettere, blir avstandene mindre. Da kan vi la bilen stå, kutte i klimagassutslippene og gjøre byene bedre å leve i. Slik er i hvert fall tankegangen.

Fjorårets klimamelding og forslaget til ny Nasjonal transportplan, som regjeringen nettopp har lagt fram, støtter opp under denne strategien. Målet er at trafikkveksten i byområdene helt skal tas av kollektivtransport, sykkel og gange. «Et tøft mål å nå», innrømmer miljøvernminister Bård Vegar Solhjell i intervjuet som PLAN har hatt med ham. Og får støtte av trafikkforsker Arvid Strand, som her i bladet etterlyser realisme i målsettingen om at trafikkveksten skal tas kollektivt og mykt. Hvorvidt de ca. 200 milliarder kroner som regjeringen vil bruke på miljøvennlig transport de neste ti årene eller de 26 milliardene som er satt av til såkalte bymiljøavtaler, er tilstrekkelig til å gi byene et konkurranse-dyktig kollektivt transporttilbud, er vel heller tvilsomt.

Det som gir grunn til litt håp, er at miljøvernministeren personlig engasjerer seg i bypolitikken og har lyst til å være byminister. Det er lenge siden vi opplevde at noen på regjeringens nivå føler «eierskap» til byutviklingen og prøver å samle trådene. Statsråden våger til og med å utfordre sterke distriktspolitiske interesser når han gir uttrykk for at det er vel så viktig å ha en bypolitikk som en distriktspolitikk, rett og slett fordi vi er i ferd med å bli et land av byer.

Så får vi se om Solhjell kan gjøre samfunnsforsker Per Gunnar Røes ord til skamme. Han avslutter sin fortelling om Grønne Oslo her i bladet med følgende hjertesukk: «I Norge har det alltid vært vanskelig å få oppslutning om en politikk som tilgodeser byene, selv om den er bærekraftig.»

Jens Fredrik Nystad
Redaktør

plan

Redaksjonens adresse

PLAN
Jens Fredrik Nystad
Ekelyveien 8 E, 0374 Oslo
Telefon: 22 49 12 28 – 98 69 12 97
E-post: jf.nystad@online.no

Alle henvendelser om abonnement og adresseforandringer rettes til Universitetsforlaget, Kundeservice, Postboks 508 Sentrum, 0105 Oslo

Utgift av Universitetsforlaget

Utgivelsen er støttet av Kommunal- og regionaldepartementet og Husbanken
ISSN 0805-083X print
ISSN 1504-3045 online

Redaktør

Jens Fredrik Nystad

Redaksjonsråd

Susan Brockett, Ellen de Vibe, Eva Falleth, Marius Grønning, Knut Halvorsen, Lillian Hatling, Jon P. Knudsen, Petter Knutzen, Jomar Langeland, Torstein Syvertsen

PLAN er et forum for informasjon, formidling og debatt om samfunnsplanlegging, bolig og byplan og regional utvikling.

Artikler gjengitt i tidsskriftet reguleres av bestemmelser gjengitt i avtale om normalkontrakt for utgivelse av litterære verk i tidsskrift av 10. november 2010 mellom Den norske Forleggerforening og Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening. Avtalen kan leses i sin helhet på: <http://www.nffo.no>. Artikler gjengitt i tidsskriftet vil bli lagret i forlagets database og gjort tilgjengelig på Universitetsforlagets bestillingssystem for elektronisk distribusjon av tidsskrifter (www.idunn.no).

Abonnement

Abonnement kan bestilles hos Universitetsforlaget AS, Kundeservice, Postboks 508 Sentrum, 0105 Oslo
Telefon: 24 14 75 00
Telefax: 24 14 75 01
E-post: abonnement@universitetsforlaget.no

Abonnementspriser:
Institusjoner kr 1009,-
Privatpersoner kr 609,-
Studenter kr 339,-
Løssalgpris kr 98,-

E-abonnement: Institusjoner kan også tegne e-abonnement på idunn.no. Privat- og studentabonnenter får fri tilgang til tidsskriftet på idunn.no ved å registrere seg som bruker og legge inn sitt kundenummer. Les mer om e-abonnement på www.idunn.no
PLAN utkommer med seks nummer i året

Flerabonnementsordning

3–9 eksemplarer: 15%
flere enn 9 eksemplarer: 30%

Annonser

For bestilling og priser, se www.universitetsforlaget.no/tidsskrift/annonseinformasjon/#plan
Kontakt: eli.cook.hope@universitetsforlaget.no

Design

Jan Neste Design

Layout

Brødr. Fossum AS

Trykk

07 Gruppen AS

Forsiden

Illustrasjon: Hundertwasserhaus i Wien. (Foto: Tim Holme)